

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти
262 Правоохоронна діяльність (правоохоронна діяльність)

Суми 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально- економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін
Протокол від 25.06.2024 № 23

Розробник:

Завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент Лук'янихіна О.А.

Рецензенти:

1. Заступник директора Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Ващенко С.С.
2. Декан факультету технічних систем та енергоефективних технологій Сумського державного університету, кандидат технічних наук, професор Гусак О.Г.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем 10	26 Цивільна безпека 262 Правоохоронна діяльність (правоохоронна діяльність) другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс <u>перший</u> семестр <u>перший</u> Вид контролю: <u>залік</u>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – $\frac{18}{\text{(години)}}$;		Лекції – $\frac{8}{\text{(години)}}$;
Практичні заняття – $\frac{22}{\text{(години)}}$;		Практичні заняття – $\frac{6}{\text{(години)}}$;
Самостійна робота – $\frac{50}{\text{(години)}}$;		Самостійна робота – $\frac{76}{\text{(години)}}$;

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета та завдання навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» полягають у формуванні понятійного апарату стосовно сучасної суті охорони праці в галузі на національному та міжнародному рівні. Привити студентам практичні навички для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці у правоохоронних органах, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях; основні принципи та способи захисту людей у надзвичайних ситуаціях.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Викладання дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» базується на знаннях, здобутих при вивченні дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Господарське

право», «Цивільне право», «Кримінальне право», «Трудове право», «Страхування» та ін.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- 1) теоретичні основи суті охорони праці у правоохоронних органах;
- 2) нормативно-правові документи у своїй діяльності;
- 3) основні методи збереження здоров'я та працездатності персоналу;
- 4) принципи організації і функціонування служб з охорони праці;
- 5) можливі варіанти боротьби з наслідками надзвичайних ситуацій, що можуть виникати в Україні;
- 6) основні принципи та способи захисту людей у надзвичайних ситуаціях.

вміти:

- 1) застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях;
- 2) брати участь у проведенні розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань;
- 3) розробляти та проводити заходи щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій на виробництві;
- 4) впроваджувати організаційні і технічні заходи з метою поліпшення безпеки праці;
- 5) враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій;
- 6) організувати діяльність колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці;
- 7) управляти діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві;
- 8) впроваджувати ефективний розподіл функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у колективі;
- 9) розробляти і впроваджувати безпечні технології, вибирати оптимальні умови і режими праці, проектувати робочі місця на основі сучасних технологічних та наукових досягнень в галузі охорони праці;
- 10) розробляти методичне забезпечення і проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці;
- 11) надавати допомогу та консультації працівникам з практичних питань безпеки праці;
- 12) контролювати виконання вимог охорони праці в організації;
- 13) ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій;
- 14) надавати захист людям у надзвичайних ситуаціях.
- 15) надавати першу долікарську допомогу.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	ЗК-5	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
	ЗК-6	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем
	ЗК-7	Здатність до адаптації та дій в новій ситуації
	ЗК-8	Здатність приймати обґрунтовані рішення
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)	ЗК-10	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
	СК-5	Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності

3. Програма навчальної дисципліни

Тема №1. Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці

Зміст, поняття, мета, завдання дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» та його соціально-економічне значення.

Конституційні засади охорони праці в Україні. Закон України «Про охорону праці». Законодавство України про охорону праці в галузі. Основні принципи державної політики України у галузі охорони праці. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.

Стандарти в галузі охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Міждержавні стандарти ССБП. Національні стандарти України з охорони праці. Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.

Тема №2. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

Законодавча основа ЄС з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація Об'єднаних Націй. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я. Міжнародна Агенція з Атомної Енергії. Міжнародна Організація

Праці. Європейський Союз.

Тема №3. Державне управління охороною праці в Національній поліції

Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.

Тема №4. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Основні принципи державного нагляду у сфері охорони праці.

Служби державного нагляду за охороною праці системи Національної поліції. Державний нагляд і внутрішньовідомчий контроль за дотриманням вимог законодавчих та нормативних актів з питань безпечного ведення робіт.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Тема №5. Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Державне соціальне страхування. Завдання страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Принципи та види страхування.

Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

Тема №6. Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції

Основні небезпеки, які виникають перед працівниками Національної поліції під час несення служби у нормальних і екстремальних умовах. Основні штатні та екстремальні ситуації та заходи особистої безпеки працівників поліції в таких ситуаціях.

Атестація робочого місця. Комфортні умови на робочому місці. Обґрунтування першочергових напрямів профілактики виробничого

травматизму у галузі.

Техніка безпеки в системі Національної поліції, організація, управління. Причини травмування та виникнення професійних захворювань в Національній поліції під час несення служби, виконання службових обов'язків та при охороні громадського порядку. Основні причини профзахворювань і професійних отруєнь в підрозділах Національної поліції. Заходи особистої безпеки та правила техніки безпеки при проведенні спеціальних операцій та при виконанні повсякденних службових обов'язків.

Організація праці. Режим праці та відпочинку. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Проведення інструктажів, види інструктажів та їх зміст. Розслідування нещасних випадків (етапи та документація).

Тема № 7. Заходи безпеки на об'єктах Національної поліції

Актуальність питань пожежної безпеки, вибухобезпеки та електробезпеки у галузі.

Заходи та засоби системи пожежного захисту на галузевих об'єктах. Система організаційно-режимних заходів з пожежної безпеки та вибухобезпеки у галузі. Навчання працівників з питань пожежної безпеки. Державний нагляд і відомчий контроль з питань пожежної безпеки на галузевих об'єктах.

Заходи та засоби евакуації людей. Підвищення ефективності організації евакуації.

Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом. Напруга кроку. Дії працівників Національної поліції при загрозі впливу електроструму на людину.

Тема №8. Місце цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення

Значення і місце цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення. Задачі цивільного захисту України. Єдина державна система цивільного захисту та її складові. МВС України як суб'єкт єдиної державної системи цивільного захисту.

Сили цивільного захисту (оперативно-рятувальна служба цивільного захисту; аварійно-рятувальні служби; формування цивільного захисту; спеціалізовані служби цивільного захисту; пожежно-рятувальні підрозділи (частини); добровільні формування цивільного захисту). Формування цивільного захисту: утворення, завдання та функції. Спеціалізовані служби цивільного захисту.

Тема №9. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні

Можливі стихійні лиха та надзвичайні ситуації в Україні. Основні причини аварій і катастроф.

Принципи та способи захисту населення.

Система запобігання надзвичайних ситуацій та аварій. Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Розробка планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій.

Дії у разі виникнення хімічної та радіаційної небезпеки

Надання першої медичної допомоги.

Тема №10. Дії населення під час надзвичайних ситуацій

Дії населення у зоні надзвичайної ситуації.

Основні принципи та способи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

Оповіщення та інформування в сфері цивільного захисту.

Засоби індивідуального та колективного захисту.

Евакуаційні заходи. Загальна евакуація. Часткова евакуація.

Медицина катастроф.

4. Структура навчальної дисципліни
4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)

	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1 семестр							
Тема № 1: Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 2: Міжнародні норми в галузі охорони праці	8	–		2		6	
Тема № 3: Державне управління охороною праці в Національній поліції	8	–		2		6	
Тема № 4: Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 5: Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	9	2		2		5	
Тема № 6: Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції	11	2		4		5	
Тема № 7: Заходи безпеки на об'єктах Національній поліції	9	4		2		3	
Тема № 8: Місце Цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення	8	–		2		6	
Тема № 9: Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні	9	4		2		3	
Тема № 10: Дії населення під час надзвичайних ситуацій	10	2		2		6	
Всього за семестр № 1:	90	18		22		50	Залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
1 семестр							
Тема № 1: Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці	9	2		2		5	
Тема № 2: Міжнародні норми в галузі охорони праці	9	–		–		7	
Тема № 3: Державне управління охороною праці в Національній поліції	8	–		–		8	
Тема № 4: Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	8	–		–		8	
Тема № 5: Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності	8	–		–		8	
Тема № 6: Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції	10	2		–		8	
Тема № 7: Заходи безпеки на об’єктах Національній поліції	9	–		2		7	
Тема № 8: Місце Цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення	9	–		2		7	
Тема № 9: Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні	10	2		–		8	
Тема № 10: Дії населення під час надзвичайних ситуацій	10	2		–		8	
Всього за семестр № 1:	90	8		6		76	Залік

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Літе- ратура:
Тема № 1. Суть охорони праці в галузі. Основні законодавчі та нормативно-правові акти України з охорони праці		
1. Ознайомитися із Кодексом законів про працю; Кодексом Цивільного захисту; Законами України «Про охорону праці»; «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; «Про охорону навколишнього середовища»; «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»; «Про поводження з радіоактивними відходами»; «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; «Про Національну поліцію»; «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».	2. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
Тема № 2. Міжнародні норми в галузі охорони праці		
1. Ознайомитися з міжнародними стандартами: SA 8000 «Соціальна відповідальність», ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності»; рамковою директивою 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».	2. Трудові норми Міжнародної організації праці, основні Конвенції МОП в галузі охорони праці, міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. 3. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
Тема № 3. Державне управління охороною праці в Національній поліції		
1. Законспектувати основні функції системи державного управління охороною праці в Національній поліції.	2. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
Тема № 4. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці		
1. Органи державного нагляду за охороною праці.	2. Основні принципи державного нагляду у сфері охорони праці. 3. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
Тема № 5. Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності		
1. Завдання страхування від нещасного випадку. Види страхування.	2. Фонд соціального страхування України. Правління Фонду. 3. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
Тема № 6. Особиста безпека працівників поліції. Профілактика травматизму та професійних захворювань в Національній поліції		
1. Тактико-операційні та ситуативно-психологічні чинники «небезпечної» поведінки працівника.	2. Причини травмування та виникнення професійних захворювань в національній поліції під час несення служби, виконання службових	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5

	обов'язків та при охороні громадського порядку. 3. Написати анотацію наукової статті.*	
	Тема № 7. Заходи безпеки на об'єктах Національної поліції	
	1. Заходи пожежної безпеки на об'єктах Національної поліції. 2. Розрахунок шляхів евакуації при пожежі. Підвищення ефективності евакуації під час пожеж. 3. Визначення безпечної відстані від вибухонебезпечних речовин при евакуації населення. 4. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
	Тема № 8. Місце цивільного захисту у державній системі безпеки й захисту населення	
	1. Система цивільного захисту України та на об'єктах Національної поліції України. 2. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
	Тема № 9. Загальна характеристика можливих наслідків надзвичайних ситуацій в Україні	
	1. Законспектуйте види надзвичайних ситуацій. 2. Прогнозування аварійних ситуацій і можливих осередків ураження. 3. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5
	Тема № 10: Дії населення під час надзвичайних ситуацій	
	1. Дії під час стихійного лиха та пожежі. 2. Порядок проведення санітарної обробки, рятувальних та інших невідкладних робіт у зоні надзвичайної ситуації. 3. Написати анотацію наукової статті.*	н: 1-8 о: 1-11 д: 12-25 і: 1-5

* – анотація наукової статті пишеться студентом у кількості 1 на семестр.

5. Індивідуальні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Вдосконалення умов праці на підприємстві.
2. Соціально-економічна оцінка умов праці.
3. Правові та організаційні основи охорони праці.
4. Напрямки державної політики України з питань охорони праці.
5. Гарантії прав громадян на охорону праці.
6. Страхування виробничих ризиків.
7. Планування поліпшення умов праці на основі колективного договору.
8. Посадові обов'язки учасників трудового процесу з охорони праці.
9. Система організації та управління охороною праці.
10. Контроль за охороною праці на підприємстві.
11. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на підприємстві.
12. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
13. Удосконалення механізму витрат, пов'язаних з поліпшенням умов праці.
14. Економічне стимулювання підприємств, спрямоване на поліпшення умов праці.
15. Економічна відповідальність підприємств за порушення нормативних актів про охорону праці.
16. Світовий досвід управління умовами та охороною праці.
17. Фінансування заходів щодо поліпшення умов і охорони праці.
18. Форми й методи регулювання відповідальності підприємств за порушення законодавчих та нормативних актів з охорони праці.
19. Оцінка соціальної та соціально-економічної ефективності заходів з поліпшення умов і охорони праці.
20. Реформування системи охорони праці.
21. Розвиток соціального партнерства в галузі охорони праці.
22. Охорона праці та соціальний захист.
23. Атестація робочих місць за умовами праці.
24. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
25. Колективний договір як правовий інструмент поліпшення умов і охорони праці.
26. Сучасні проблеми поліпшення умов праці.
27. Соціальна спрямованість перебудови управління умовами праці.
28. Проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в органах Національної поліції.

29. Травматизм в органах Національної поліції та його соціально-економічні наслідки.
30. Профілактика травматизму та професійних захворювань.
31. Розслідування та облік нещасних випадків і професійних захворювань.
32. Досвід зарубіжних країн у реалізації заходів з охорони праці.
33. Система захисту працівників під час трудової діяльності та її вдосконалення.
34. Психологічне та інженерне забезпечення охорони праці.
35. Науково-технічне та соціальне забезпечення охорони праці в Україні.
36. Охорона праці та соціальний захист в Україні: стан, проблеми, перспективи.
37. Охорона праці як основний напрямок соціальної політики України.
38. Шкідливі фактори та засоби захисту від них.
39. Принципи організації та функціонування системи управління охороною праці на підприємстві.
40. Планування та стимулювання діяльності з охорони праці.
41. Система соціального захисту від професійних ризиків.
42. Фінансування заходів з поліпшення умов охорони праці.
43. Застосування комп'ютерних методів, прикладного та інформаційного забезпечення охорони праці.
44. Стимулювання охорони праці в Україні та ЄС.
45. Кольори, знаки безпеки та сигнальна розмітка.
46. Система запобігання пожежам.
47. Система організаційно-технічних заходів щодо дотримання вимог пожежної безпеки.
48. Надання першої допомоги потерпілому у надзвичайних ситуаціях.
49. Електробезпека та заходи, що її забезпечують.
50. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
51. Соціальний захист громадян України на період тимчасової втрати працездатності та захворювань.
52. Економічне і соціальне значення поліпшення умов та охорони праці в ринковій системі господарювання.
53. Цивільний захист в Україні.
54. Задачі цивільного захисту Національної поліції України.
55. Види надзвичайних ситуацій.
56. Законодавчі та нормативні акти у сфері цивільного захисту.
57. Використання шкідливих речовин у правоохоронних органах.
58. Евакуаційні заходи у зоні надзвичайної ситуації.
59. Заходи особистої безпеки у зоні хімічного забруднення.

60. Заходи особистої безпеки у зоні радіаційного забруднення.
61. Засоби захисту у зоні хімічного забруднення.
62. Засоби захисту у зоні радіаційного забруднення.
63. Вплив радіації на навколишнє середовище.
64. Вплив токсичних речовин на навколишнє середовище.
65. Засоби захисту органів дихання.
66. Засоби захисту шкіри.
67. Надання першої допомоги у зоні хімічного забруднення.
68. Надання першої допомоги у зоні радіаційного забруднення.
69. Колективні засоби захисту.
70. Протирадіаційне укриття.
71. Сховища та їх види.
72. Залучення сил та засобів Національної поліції України при забезпеченні евакуації у надзвичайних ситуаціях.
73. Органи, які забезпечують евакуаційні заходи у надзвичайних ситуаціях.
74. Забезпечення охорони громадського порядку у зоні надзвичайної ситуації.
75. Система оповіщення цивільного захисту.

6. Методи навчання

Для досягнення мети та завдань вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні виконати запланований обсяг аудиторних занять (прослухати лекції та взяти участь у практичних заняттях, пройти рубіжний контроль у вигляді відповідей на тестові завдання, а також виконати самостійну (позааудиторну) роботу у формі підготовки та захисту реферату).

При підготовці реферату здобувачі, як правило, повинні проконсультуватися з викладачем (лектором) і узгодити з ним тематику, зміст у вигляді розгорнутого плану та обов'язкові для використання літературні джерела. При підготовці реферату здобувачі освіти повинні використовувати рекомендовану літературу, а також інші джерела інформації (Інтернет та періодичні видання, матеріали з тематики реферату тощо). Наявність у рефераті оригінальних матеріалів, результатів власних аналітичних досліджень та висновків є необхідною умовою позитивного оцінювання роботи.

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому обговорюються попередньо визначені питаннями, до яких здобувачі готують тези виступів, реферати. Усе це потребує певної самостійної роботи. На кожному занятті викладач оцінює виступи здобувачів, їх активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати власну позицію тощо.

Викладач може вирішувати на практичному занятті такі завдання:

- повторення та закріплення знань;
- контроль знань;
- педагогічне спілкування, творча співпраця;
- узагальнення і оцінювання знань здобувачів.

Мета практичних занять при вивченні дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» ознайомити здобувачів освіти з особливостями самостійної роботи з літературою, першоджерелами з дисципліни та методикою їх опрацювання, підготувати їх до написання рефератів, сформувати навички участі в колективних заходах – навчальних прес-конференціях, круглих столах, дискусіях.

Реферат – поліваріантна форма роботи; її використання потребує попередньої роботи як здобувачів, так і виклада. До того ж на занятті важливо створити умови, які б стимулювали процес творчості, дискусії.

Дискусія є однією з найпоширеніших форм практичного заняття. Мета дискусії – виявити відмінності в розумінні питання і у творчій суперечці встановити істину, дійти спільної точки зору. Змістовна самостійна підготовка здобувача в цьому разі – накопичення необхідних знань з теми. Дискусія збагачує зміст вже відомого здобувачам матеріалу, допомагає впорядкувати і закріпити його.

У практиці викладання дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» застосовується поєднання таких видів практичних занять:

- практика запитань і відповідей;
- практика – розгорнута бесіда, яка передбачає ґрунтовну підготовку здобувачів з питань;
- практика, що передбачає усні відповіді здобувачів з подальшим їх обговоренням;
- практика – дискусія за принципом круглий стіл, презентація;
- практика, що передбачає обговорення письмових рефератів здобувачів та їх оцінювання;
- практика – конференція, робота з малими групами;
- практика – вирішення проблемних завдань, конкретних ситуацій;
- практика – «мозковий штурм».

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Основні законодавчі акти з охорони праці в Україні.
2. Охорона праці та її розділи. Основні терміни та поняття.
3. Назвіть основні принципи державної політики в галузі охорони праці.
4. Що таке НПАОП і які вони бувають?
5. Назвіть види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці.
6. Види інструктажів з охорони праці.
7. Органи державного управління охороною праці.
8. Органи нагляду за охороною праці.
9. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
10. Основні способи аналізу травматизму.
11. Причини травматизму і професійних захворювань, що трапилися при виконанні службових обов'язків.
12. Порядок розслідування нещасних випадків, професійних захворювань та аварій.
13. Основні причини пожеж. Шкідливі фактори при пожежах.
14. Що таке протипожежний стан? Види пожежної охорони.
15. Порядок дій при пожежі.
16. Засоби пожежогасіння.
17. Органи державного пожежного нагляду.
18. Дія електричного струму на людину.
19. Основні небезпечні явища, пов'язані з електричним струмом.

20. Загальні правила електробезпеки.
21. Надання першої допомоги ураженому електричним струмом.
22. Надання першої допомоги при ураженні блискавкою.
23. Надання першої допомоги потерпілому при ДТП.
24. Надання першої допомоги потерпілому від травматичного шоку.
25. Надання першої допомоги потерпілому при утопленні.
26. Надання першої допомоги потерпілому при отруєнні чадним газом.
27. Надання першої допомоги потерпілому при отруєнні отруйними рідинами.
28. Причини травматизму в поліції.
29. Заходи та засоби щодо забезпечення техніки безпеки.
30. Види вибухів, небезпечні чинники вибуху.
31. Попередження вибухів.
32. Дії у разі визначення запаху газу. Дії у разі знаходження вибухового пристрою.
33. Принципи цивільного захисту.
34. Завдання, організація управління та режими діяльності цивільного захисту Національної поліції України.
35. Чергова частина та її значення у підтриманні стійкості об'єктів Національної поліції.
36. Кодекс цивільного захисту України.
37. Сили Цивільного захисту.
38. Єдина державна система цивільного захисту та її складові.
39. Сигнали цивільного захисту. Дія працівників поліції по сигналах цивільного захисту, збір особового складу.
40. Сховища цивільного захисту та їх склад.
41. Структура цивільного захисту на об'єктах Національної поліції.
42. Стихійні лиха, які відбуваються в Україні.
43. Надзвичайна ситуація. Надзвичайний стан.
44. Система оповіщення.
45. Підручні засоби захисту.
46. Склад тривожної валізи.
47. Дії підрозділів поліції у надзвичайних ситуаціях природного характеру.
48. Дії підрозділів поліції у надзвичайних ситуаціях техногенного характеру.
49. Дії підрозділів поліції у надзвичайних ситуаціях конфліктного характеру.
50. Дії працівників поліції по ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
51. Дії працівників поліції при ліквідації масових заворушень.
52. Організація охорони громадського порядку у надзвичайних ситуаціях.

- 53. Дії людей у натовпі.
- 54. Засоби захисту органів дихання.
- 55. Засоби захисту шкіри.
- 56. Засоби захисту очей та обличчя.
- 57. Засоби захисту органів слуху.
- 58. Норми радіаційної безпеки України. Радіаційний захист людей та об'єктів.
- 59. Заходи безпеки у зоні радіаційного забруднення. Протирадіаційне укриття.
- 60. Прилади хімічної та радіаційної розвідки.
- 61. Пост хімічного та радіаційного спостереження.
- 62. Оцінка радіаційної обстановки при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах.
- 63. Біологічна, хімічна та ядерна зброя.
- 64. Біологічний захист людей.
- 65. Зона хімічного забруднення.
- 66. Заходи безпеки у зоні хімічного забруднення.
- 67. Оцінка обстановки у зоні хімічного забруднення.
- 68. Евакуація. Евакуаційні пункти.
- 69. Сильнодіючі отруйні речовини.
- 70. Бойові отруйні речовини.
- 71. Дегазація та дезактивація.
- 72. Способи контролю небезпек.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100- бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left(\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр} \right) / 2 \cdot 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переведення результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліці), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає його повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить завідувач кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Модульний контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за модульний контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або однією-двома значними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60 – 64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Кодекс Законів про працю України від 10 грудня 1971 року №332- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403- VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 року №1105 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580- VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 року №877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
8. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

Основна

1. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюнник В.В. Державна система цивільного захисту : навч. посіб. Х. : НУЦЗУ, 2020. 232 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11264/1/%d0%94%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b0%20%d1%81%d0%b8%d1%81%d1%82%20%d0%a6%d0%97%20%28%d0%9a%d1%83%d0%bb%d0%b5%d1%88%d0%be%d0%b2%29.pdf>.
2. Варивода К.С., Горденко С.І. Цивільний захист : підручник. Переяслав (Київ. обл.) : Домбровська Я.М., 2020. 596 с. URL: http://ephsheir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/4978/Pidruchnyk_TsZ.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С.М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В.В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10837/Bezpeka%20z>

[hyttiediiialnosti%20ta%20okhorona%20pratsi%20_pidruchnyk_Sokurenko_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y.](#)

4. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навчальний посібник / [В.М. Курепін, К.М. Горбунова, В.М. Курепін та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 236 с. URL:

http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8596/1/Okhorona_pratsi_v_hal_uzi_ta_tsyvilnyi_zakhyst.pdf.

5. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [С.М. Бортник, К.Ю. Мельник, Л.В. Могілевський та ін.]. Харків, 2019. 408 с. URL:

https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6107/Trudove%20pravo%20Ukrainy_pidruchnyk_HNUVS_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y.

6. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с. URL:

http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18442/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%9e%d1%85%d0%be%d1%80%d0%be%d0%bd%d0%b0%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

7. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/>

[%D0%9F%D0%BE%1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf.](#)

8. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

9. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi-Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf>.

10. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/34933>.

11. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Додаткова

12. Білоус Т.Л. Долікарська допомога : навч. посіб. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2020. 148 с.
13. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / [П.Б. Волянський, А.М. Гринзовський, С.О. Гур'єв та ін.] Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с. URL: <https://dsns.gov.ua/upload/9/5/7/9/2020-5-19-112-posibnik.pdf>.
14. Атаманчук П. Основи охорони праці: навч. посіб. / П.С. Атаманчук. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 224 с.
15. Березуцький В.В. Основи професійної безпеки та здоров'я людини : підручник / В.В. Березуцький [та ін.] ; під ред. проф. В.В. Березуцького. – Харків : НТУ “ХПІ”, 2018. – 553 с.
16. Липинський В. Правове забезпечення пожежної безпеки в Україні / В. Липинський. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.
17. Лук'янихіна О.А. Діяльність ЄДС ЦЗ в мирний період і в умовах воєнного стану. *Проблеми цивільного захисту населення та безпеки життєдіяльності: сучасні реалії України: IX Всеукраїнська заочна науково-практична конференція* (м. Київ, Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, 28 квітня 2023 року). К., 2023. С.99-100
18. Петровська С.А., Лук'янихіна О. А. Правові аспекти захисту населення України від надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану. *Вісник ХНУВС*. № 3, Ч. 2, 2023 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.47>
19. Петровська С.А., Лук'янихіна О. А. Принципи правового регулювання охорони праці *Право.UA*. №3. 2023. С.179-183. DOI <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.3.27> URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2023-3/Pravo_ua_2023_3_179.pdf
20. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. №151.
21. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.
22. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
23. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.
24. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.98 р. № 9.
25. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці».

Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

26. Петровська С.А., Лук'янихіна О. А. Правові аспекти захисту населення України від надзвичайних ситуацій в умовах воєнного стану. *Вісник ХНУВС*. № 3, Ч. 2, 2023 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.47>

27. Петровська С.А., Лук'янихіна О. А. Принципи правового регулювання охорони праці *Право.UA*. №3. 2023. С.179-183. DOI <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.3.27> URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2023-3/Pravo_ua_2023_3_179.pdf

28. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 №1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. №994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».

30. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

Інформаційні ресурси

1. <http://gnmc.kiev.ua> – Офіційний сайт Державного підприємства Головний навчально-методичний центр Держпраці.

2. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

3. <http://www.dsns.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

4. <http://rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.

5. <http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".